

Välfärd och utbildningsavdelningen

ANK TILL NORRMALMS
STADSDELSFÖRVALTNING

2005 -09- 19

Dnr

DNR: 326-3473-2005
DATUM: 2005-09-15

Till
Samtliga stadsdelsnämnder

Å N G Å E N D E R E M I S S E N O M I N R Ä T T A N D E
A V I N S P E K T Ö R S F U N K T I O N F Ö R
O M S O R G E N O M F U N K T I O N S H I N D R A D E

Detta gäller remissvar på rapporten "Inrättande av inspektörsfunktion för omsorgen om funktionshindrade"
(Dnr: 326-3473-2005).

Remisstiden sträcker sig till den 25 november 2005, vilket vi ber er respektera. Om det av några skäl inte är möjligt för er att inkomma med svar inom utsatt tid måste en kontakt tas med den för ärendet ansvariga personen på avdelningen.

Ansvarig tjänsteman på Välfärds- och utbildningsavdelningen är Marita Åkersten, tfn 08 508 29 604.

- Remissvar ska skickas, endast i digital form (word/excel), till *Välfärd och utbildningsavdelningen (SLK-Valfardochutbildningsavdelningen, GroupWise)*. Ange KS:s diarienummer som namn på ärenderubrik. Ex: SotN 314-331-2004
- Remissvaren ska även skickas till KF/KS kansli i digital form samt i pappersform. Ange KS:s diarienummer som namn på ärenderubrik samt bifogade filer. Ex: SotN 314-331-2004.

Adresserna är följande:

Avdelningens e-post: SLK-Valfardochutbildningsavdelningen (GroupWise)
KF/KS kansli e-post: KFKS-remissvar (GroupWise)
KF/KS kansli, Stadshuset, 105 35 STOCKHOLM

Med vänliga hälsningar

Gunnel Rohlin
Välfärd och utbildningsavdelningen

PROTOKOLL nr 8/2005
2005-08-23ANK TILL NORRMALMS
STADSDELSFÖRVALTNING

2005 -09- 19

Dnr

Justerat 2005-08-31

Margareta Olofsson och Peter Lundén-Welden

§ 10

Bordlagt ärende

Inrättande av inspektörsfunktion för omsorgen om funktionshindrade

Dnr 105-342/2005

Socialtjänstnämndens beslut

1. Socialtjänstnämnden godkänner förvaltningens redovisning och förslag.
2. Socialtjänstnämnden föreslår att kommunfullmäktige ger socialtjänstnämnden i uppdrag att inrätta två inspektörstjänster med ansvarsområdena omsorg om funktionshindrade och omsorg om psykiskt funktionshindrade.
3. Socialtjänstnämnden föreslår att kommunfullmäktige uppdrar till socialtjänstnämnden att utarbeta ett förslag på instruktion för inspektörerna.
4. Socialtjänstnämnden föreslår att kommunfullmäktige uppdrar till stadsledningskontoret att, i samråd med berörda nämnder, utreda frågan om inspektör på tillgänglighetsområdet.
5. Socialtjänstnämnden överlämnar ärendet till kommunfullmäktige för beslut.
6. Därutöver anförs följande.

I likhet med socialtjänstförvaltningens handikappråd vill vi under förvaltningens förslag på sidan nio i stycket *Metod och arbetsformer för inspektörerna*, förlänga andra meningen med "samt att insatsen ger den enskilde goda levnadsvillkor".

Ärendet

Socialtjänstnämnden uppdrog den 15 mars 2005 åt förvaltningen att undersöka förutsättningarna för inrättande av en inspektörsfunktion för omsorgen om funktionshindrade. Förvaltningen föreslår att kommunfullmäktige ger socialtjänstnämnden i uppdrag att inrätta två inspektörstjänster med ansvar att granska beställarorganisation och utförarorganisation inom omsorgen om funktionshindrade och omsorgen om psykiskt funktionshindrade fr.o.m. den 1 januari 2006. Inspektörernas rapporter ska årligen redovisas till kommunfullmäktige. Ytterligare en inspektörstjänst föreslås få ansvaret att granska arbetet med stadens tillgänglighet. Den organisatoriska tillhörigheten och utformandet av en sådan inspektörstjänst föreslås utredas vidare av stadsledningskontoret i samråd med berörda nämnder.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 11 april 2005.

Förslag till beslut

Ordföranden Margareta Olofsson m.fl. (v) och ledamöterna Monika Lindh m.fl. (s) framlade ett förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle besluta enligt detta förslag.

Vice ordföranden Peter Lundén-Welden m.fl. (m), ledamöterna Ann-Katrin Åslund m.fl. (fp) och ledamoten Désirée Pethrus Engström (kd) framlade ett annat förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle besluta enligt detta förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställde förslagen till beslut mot varandra.

Nämnden beslutade utan omröstning enligt ordföranden Margareta Olofsson m.fl. (v) och ledamöterna Monika Lindh m.fl. (s) förslag till beslut.

Reservation

Vice ordföranden Peter Lundén-Welden m.fl. (m), ledamöterna Ann-Katrin Åslund m.fl. (fp) och ledamoten Désirée Pethrus Engström (kd) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag enligt följande.

1. Socialtjänstnämnden bifaller i huvudsak förvaltningens förslag till beslut.
2. Inspektörernas uppdrag ska även innefatta granskningen av de privata utförare som staden tecknat avtal med.
3. Därutöver anføres följande.

Omsorgen om funktionshindrade i Stockholm ska präglas av kvalitet, trygghet och mångfald. Införandet av särskilda inspektörer för funktionshinder är ett bra steg på vägen för att uppnå detta. Erfarenheterna från skolan och äldreomsorgen visar att ett bra granskningsverktyg är en förutsättning för att medborgarna ska garanteras verksamheter med hög kvalitet. Möjligheten att jämföra granskningar av skilda verksamheter ökar också människors möjligheter att göra egna medvetna val inom ramen för olika valfrihetssystem.

Det är mycket angeläget att samtliga omsorgsverksamheter granskas av inspektörerna, även de som utförs i privat regi. En jämförbar kvalitetsgranskning av alla verksamheter, oavsett huvudman, är en viktig förutsättning för att människor ska kunna jämföra och välja utförare. Då granskningen också fyller funktionen att peka på goda exempel är det givetvis angeläget att alla verksamheter inkluderas.

Det är angeläget att de inspektörer som nu föreslås inom omsorgen om funktionshindrade får en oberoende ställning liknande den som stadens äldreomsorgsinspektörer har i dag. Ett ökande antal inspektörer för stadens verksamheter aktualiserar också frågan om rollfördelning och samordning mellan de olika inspektörsfunktionerna.

Vid protokollet

Lisbeth Westerlund
sekreterare

Staben

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN

Handläggare: Krister Eriksson
Tfn: 08-508 25 567

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2005-04-11

SOCIALTJÄNSTNÄMNDEN

2005-05-19

DNR 105-342/2005

(1)

//

Till
Socialtjänstnämnden

Inrättande av inspektörsfunktion för omsorgen om funktionshindrade

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden föreslår att Kommunfullmäktige ger Socialtjänstnämnden i uppdrag att inrätta två inspektörstjänster med ansvarsområdena omsorg om funktionshindrade och omsorg om psykiskt funktionshindrade
2. Socialtjänstnämnden föreslår att Kommunfullmäktige uppdrar till Socialtjänstnämnden att utarbeta ett förslag på instruktion för inspektörerna
3. Socialtjänstnämnden föreslår att Kommunfullmäktige uppdrar till Stadsledningskontoret, i samråd med berörda nämnder, att utreda frågan om inspektör på tillgänglighetsområdet
4. Socialtjänstnämnden överlämnar ärendet till Kommunfullmäktige för beslut

Dag Helin

Vera Josefsson

Sammanfattning

Socialtjänstnämnden har den 15 mars 2005 uppdragit åt förvaltningen att undersöka förutsättningarna för inrättande av en inspektörsfunktion för omsorgen om funktionshindrade. Förvaltningen föreslår att Kommunfullmäktige ger Socialtjänstnämnden i uppdrag att inrätta två inspektörstjänster med ansvar att granska beställarorganisation och utförarorganisation inom omsorgen om

funktionshindrade och omsorgen om psykiskt funktionshindrade fr o m den 1 januari 2006. Inspektörernas rapporter ska årligen redovisas till Kommunfullmäktige. Ytterligare en inspektörstjänst föreslås få ansvaret att granska arbetet med stadens tillgänglighet. Den organisatoriska tillhörigheten och utformandet av en sådan inspektörstjänst föreslås utredas vidare av SLK i samråd med berörda nämnder.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom socialtjänstförvaltningens stab. Socialtjänstnämndens handikappråd har behandlat ärendet den 12 maj 2005. Information enligt samverkansavtalet har skett den 13 maj 2005. DHR (De Handikappades Riksförbund), SRF (Synskadades Riksförbund), HSO (Handikappförbundens Samarbetsorgan), IFS (Intresseföreningen För Schizofreni), RSMH (Riksförbundet för Social och Mental Hälsa), Länsstyrelsen i Stockholms län och Stockholms stads Funktionshinderombudsman (FO), har getts möjlighet att lämna synpunkter på ärendet.

Bakgrund

Socialtjänstnämnden har den 15 mars 2005 uppdragit åt förvaltningen att undersöka förutsättningarna för inrättande av en inspektörsfunktion för omsorgen om funktionshindrade. Nämnden hänvisar till revisionsrapporten "Handläggning av insatser till personer med funktionshinder inom Stockholms stad" där det konstateras att omsorgen om funktionshindrade i staden saknar det centrala stöd i kvalitetsuppföljning som äldreomsorgsinspektörerna erbjuder inom äldreomsorgen. Det finns anledning att stärka det centrala stödet för omsorgen om funktionshindrade.

Omsorgen om funktionshindrade i Stockholms stad

Omsorgen om funktionshindrade har under de senaste tio åren genomgått mycket stora förändringar såväl i Stockholms stad som i landets övriga kommuner. Förändringarna har sin grund dels genom införandet av Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) 1994 och dels genom psykiatrireformen 1995.

1994 infördes Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) vilket bl a innebar att Stockholms stad ett år senare fick ansvaret för omsorgen om utvecklingsstörda personer. Detta ansvar hade tidigare åvilat landstinget. Staden övertog därmed ansvaret för stöd och omvårdnad till bl a 540 personer boende i gruppboendestäder, 720 personer i daglig verksamhet och 110 personer i barnboenden och korttidshem. Därtill kom ansvar för habiliteringsenheter för förskolebarn, familjehem, kontaktpersoner, externa placeringar m m. Genom införandet av LSS tillkom ett kommunalt ansvar för personer med varaktiga funktionshinder "om dessa är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service". En sådan stödinsats som tillkom genom införandet av LSS var möjligheten att ansöka om personlig assistans. Många av dessa personer hade visserligen redan insatser enligt SoL och var därmed kända av staden men rättighetslagen

LSS kom att ställa betydligt högre krav på organisationen när det gäller såväl kompetens som verksamhetsutveckling.

1995 genomfördes också psykiatrireformen vilket resulterade i att staden fick ansvaret för boende, sysselsättning och fritidsverksamhet riktat till psykiskt funktionshindrade personer.

Stockholms stads mål för omsorgen om funktionshindrade

Stadens övergripande målsättning är att garantera alla funktionshindrade i staden en bra omsorg, vård och service med likvärdig bedömning oavsett var i staden man bor. Insatserna ska ges utifrån den enskildes behov och önskemål. Vidare slås fast i budget 2005 för Stockholms stad att "FN:s standardregler för funktionshindrade ska genomsyra stadens alla verksamheter. Den grundläggande principen för alla aktiviteter och verksamheter som riktas till stadens invånare är att alla, även personer med funktionshinder, har tillträde till stadens verksamheter. Staden har åtagit sig att följa målen i den nationella handlingsplanen om handikappolitiken, där det slås fast att samhället ska sträva efter att göra det möjligt för människor med funktionshinder att bli fullt delaktiga i samhällslivet".

Det huvudsakliga styrdokumentet för omsorgen om funktionshindrade är Handikappolitiskt program för Stockholms stad. Det handikappolitiska programmet gäller från 1 januari 2005 och utgör grunden för samt redovisar stadens inriktningsmål för arbetet med att åstadkomma ett Stockholm som är tillgängligt och kan ge jämlika och rättvisa levnadsvillkor för personer med funktionshinder. Programmet ska ses som ett instrument för verksamhetsplaneringen.

Extern och intern granskning av Stockholms stads verksamheter

Stockholms stads äldreomsorgsinspektörer

Kommunfullmäktige beslutade 1997 att inrätta tre anställningar som äldreomsorgsinspektör. Syftet var enligt kommunstyrelsens protokoll att tillförsäkra stadens äldre en god och jämn kvalitet i omvårdnaden oavsett var i staden man bor. Verksamheten drevs som ett projekt de tre första åren men efter utvärdering år 2000 permanentades verksamheten som en del av den kommunövergripande uppföljningen av stadens äldreomsorg.

Äldreomsorgsinspektörerna granskar hela äldreomsorgsorganisationen, d v s såväl beställare som utförare. Syftet med inspektörernas arbete är att granska, bedöma och redovisa den kedja av insatser som de äldre möter då ett behov av vård och omsorg uppstått. Granskningen genomförs med utgångspunkt från utarbetade kriterier. Modellen för granskningen består av olika steg som innefattar intervjuer, observationer, dokumentgranskning, analys, återkoppling och rapportskrivande. Vid utarbetandet av arbetsmodell för äldreomsorgsinspektörerna har man i stora delar följt den modell som gäller för skolinspektörerna inom utbildningsförvaltningen.

Funktionen som äldreomsorgsinspektörer har, som tidigare nämnts, utvärderats år 2000 och resultatet blev övervägande positivt. Utvärderingen, som genom-

fördes med hjälp av intervjuer och enkäter, visade att inspektörsfunktionen inom äldreomsorgen var befogad vid sidan av andra externa och interna granskningsfunktioner. Nästan alla intervjuade var överens om att metoden med deltagande observation och öppen dialog gav en bra bild av verkligheten. En central fråga var om inspektionerna givit några effekter, hade de lett till förändringar? Flertalet intervjuade tyckte att den muntliga och skriftliga återföringen var klar och tydlig, man förstod vad som måste åtgärdas och vad som fungerade bra. Dock ansåg många att rapporterna kunde bli mer distinkta när det gällde att ange brister i verksamheten. Utvärderingen visade också att det fanns en enighet om att inspektörsfunktionen skulle permanentas men att mycket i sättet att arbeta kunde utvecklas. Hela kedjan från biståndsbeslut till utförd insats borde ingå i granskningen, d v s även beställarfunktionen borde granskas. Fokuserade inspektioner där specifika delar av äldreomsorgen granskas, efterfrågades av många i intervjuerna.

Det har nu gått fem år sedan utvärderingen av inspektörsfunktionen inom äldreomsorgen genomfördes och erfarenheterna därefter kan sammanfattas på följande sätt:

- likställighetsprincipen har förstärkts
- ökat fokus på brukarens behov
- större överblick och fördjupad helhetsbild
- möjligheterna att jämföra och att sprida idéer har ökat
- större insyn i verksamheter som drivs såväl på entreprenad som privat

Stockholms stads äldreombudsman

Kommunfullmäktige beslutade år 1999 att inrätta en funktion som Äldreombudsman. Äldreombudsmannens uppgift är bl a att informera om stadens äldreomsorg, ge råd, stöd och vägledning till äldre och deras anhöriga eller andra företrädare, förmedla kontakt och slussa vidare till rätt stadsdelsförvaltning eller myndighet, ta tillvara och följa upp synpunkter, önskemål och klagomål och förmedla dessa till beslutsfattare och t ex äldrepersonal samt sprida goda exempel inom staden så att stadens omsorg och andra tjänster för äldre ska kunna utvecklas och förbättras.

Äldreombudsmannen kan inte ändra på fattade beslut men är en stödjande funktion när det gäller information och rådgivning.

Stockholms stads funktionshinderombudsman (FO)

Kommunfullmäktige beslutade år 2000 att inrätta en funktion som stadens ombudsman för frågor om funktionshinder – funktionshinderombudsman (FO) och Kommunstyrelsen fastställde år 2001 en instruktion för FO:s verksamhet. Stadens funktionshinderombudsman ska fungera som en kunskapsresurs och ett komplement för stadens nämnder och styrelser. FO ska vidare följa upp efterlevnaden av lagstiftning, policy och riktlinjer samt föreslå förbättringsåtgärder. I instruktionen för FO anges fyra huvudområden inom vilka FO ska agera; omvärldsbevakning, uppföljning, samarbete/samverkan samt därtill vara ett forum för människor med funktionshinder, deras anhöriga och organisationer. Det

måste betonas att FO inte kan användas som ombud eller företrädare för enskilda och att FO inte heller kan överpröva ansvariga nämnders beslut.

Stockholms stads revision

Revisorerna i Stockholms stad är förtroendevalda och har kommunfullmäktiges uppdrag att granska all kommunal verksamhet i staden inklusive bolag och stiftelser. De biträds av revisionskontoret. Revisorerna bedömer varje år om verksamheterna sköts på ett ändamålsenligt, effektivt och säkert sätt. Det är revisorernas uppgift att kontrollera om kommunfullmäktiges beslut efterföljs och att de ansvariga har medborgarnas bästa för ögonen.

Revisionen ska också verka förebyggande och bidra till förbättringar i stadens verksamheter vilket förutsätter en levande dialog med granskade nämnder och bolag. Det krävs också att revisionsinsatserna ständigt utvecklas och anpassas till nya behov.

I praktiken kan en revision innebära att vissa utvalda verksamhetsdelar vid några stadsdelsnämnder studeras. Granskningen dokumenteras därefter i en rapport som de berörda nämnderna är skyldiga att svara på. I nämndernas svar ska det också framgå vilka åtgärder som kommer att vidtas för att rätta till eventuellt påtalade brister.

Länsstyrelsen och Socialstyrelsen

Länsstyrelsen och Socialstyrelsen utövar tillsyn enligt Socialtjänstlagen (SoL), Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Länsstyrelsen tillståndsprövar all privat verksamhet som bedrivs enligt LSS och Länsstyrelsen kan även förelägga en kommun en "särskild avgift" i de fall kommunen inte verkställt en dom enligt LSS som varit till den enskildes fördel. Det kan t ex gälla rätten till ett eget boende i gruppboende men där kommunen inte erbjuder sådant boende.

Socialstyrelsen är en nationell expert- och tillsynsmyndighet inom bl a socialtjänstens område. Myndigheten verkar för att insatserna inom området har god kvalitet och fördelas efter behov.

Stadsdelsnämndernas interna uppföljning

Varje stadsdelsnämnd har skyldighet att följa upp sitt ansvarsområde genom egen revision, internkontroll och kvalitetsuppföljning. Stadsdelsnämndernas medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS) har ett särskilt granskningsansvar som bl a innebär anmälningsplikt i medicinska frågor.

Utbildningsnämndens inspektörer

Inom utbildningsnämnden finns det skolinspektörer som är verksamma vid förskolorna, grundskolorna och gymnasieskolorna. Inspektörernas huvuduppgift är att utvärdera skolornas kvalitet, i första hand deras förmåga att nå och sträva mot nationella mål för skolan, men också att bidra till en positiv utveckling genom att sprida goda verksamhetsidéer. Skolinspektörernas verksamhetsinriktning bestäms årligen och i samband därmed beslutas också vilka verksamhetsdelar som ska belysas mer ingående.

Utvärderingen görs genom att granska relevanta dokument för respektive skola, följa undervisningen och samtala med skolledare, personal, elever och föräldrar. Inspektionerna resulterar dels i en muntlig återrapportering till respektive skolenhet och dels i en skriftlig rapport som redovisas i utbildningsnämnden.

Handikapporganisationernas, Länsstyrelsens och FO:s synpunkter

Förvaltningen har efterfrågat synpunkter från handikapporganisationerna, Länsstyrelsen i Stockholms län och Stockholms stads Funktionshinderombudsman (FO). I det följande redovisas de synpunkter som inkommit.

HSO (Handikappförbundens Samarbetsorgan) menar att utgångspunkten för inspektionerna ska vara den enskildes rätt att själv bestämma över sitt liv. Brukarperspektivet ska stå i fokus och HSO anser att såväl beställar- som utförarfunktionerna ska granskas och granskningen ska omfatta insatser som ges både enligt SoL och LSS. HSO framför några exempel på vad som kan granskas av inspektörerna och det gäller bl a förekomsten av individuell plan enligt LSS och hur planen stämmer överens med de insatser den enskilde verkligen får. En annan angelägen granskningsuppgift som framförs är i vad mån psykiskt funktionshindrade får sina behov prövade enligt LSS.

Däremot anser inte HSO att inspektörsfunktionen ska omfatta den fysiska miljön. Det är svårt att se hur en sådan inspektör skulle fungera vid sidan av andra professioner inom området, t ex tjänstemän, politiker, sakkunniga etc. HSO ser en risk för kompetenskonflikter och svårigheter att dra tydliga gränser mellan inspektörsfunktionen och andra funktioner. Dessutom finns lagstiftning med möjlighet till överprövning inom tillgänglighetsområdet.

SRF (Synskadades Riksförbund) anser, liksom HSO, att verksamheterna ska granskas ur ett brukarperspektiv. Granskningen ska omfatta utredning, beslut, implementering av beslut samt utförande verksamheters kvalitet. Eftersom insatser kan ges enligt både SoL och LSS ska båda lagrummen stå i fokus för inspektörernas arbete. SRF ser det som nödvändigt att någon form av sanktionsystem byggs in i inspektörsfunktionen i de fall verksamheterna inte uppfyller uppställda kvalitetskrav.

IFS (Intresseföreningen För Schizofreni) anser att biståndshandläggningen inom socialpsykiatriens område bör granskas med frågeställningen om bedömningarna sker med individens bästa eller med ekonomin för ögonen. Vidare behöver behovet av omvårdnad i stödboende, gruppboende och enskilt boende granskas. Ytterligare ett område för inspektörernas granskning gäller vilken målsättning det finns för t ex boendestöd.

DHR (De Handikappades Riksförbund) vill särskilt framhålla att inspektörerna måste få rätt "verktyg" för sitt uppdrag. Om en av inspektörerna ska granska tillgänglighetsarbetet i staden är det en fördel om denne inspektör själv har erfarenhet av att vara funktionshindrad. DHR anser också att inspektörerna ska ha ett nära samarbete med FO och även vara organisatoriskt knutna till FO.

RSMH (Riksförbundet för Social och Mental Hälsa) menar att det framförallt är boende, sysselsättning/arbete och fritidsaktiviteter som bör granskas. Stadsdelsnämndernas boendestöd behöver granskas för att klargöra om insatsen lever upp till riktlinjernas principiella, vårdideologiska och individualiserande rekommendationer. Behoven av arbete/sysselsättning behöver granskas eftersom de på sina håll är mycket illa tillgodosedda. Ett annat område där RSMH anser att det finns brister och där granskning är befogad, gäller möjligheterna till utbildning, fortbildning, aktiveringsutbildning eller ren bildningsaktivitet.

Länsstyrelsen i Stockholms län ser mycket positivt på att inrätta en inspektörsfunktion. Länsstyrelsen framhåller att det är angeläget att bevaka, förbättra och utveckla alla former av kvalitetsfrågor, särskilt med tanke på den komplettering som sker i LSS fr o m den 1 juli 2005. Kompletteringen innebär att kvalitet, dokumentation och anmälningsplikt om missförhållanden i verksamheten, lagregleras från detta datum.

FO, Funktionshinderombudsmannen anser att det behövs systematisk uppföljning och kvalitetsstudier av verksamheterna. Inspektörsliknande funktioner behövs för att följa efterlevnaden av stadens handikappolitiska program och efterlevnaden av lagstiftningens bärande principer. Inspektörsfunktionen skulle med fördel kunna ha både tillgänglighets- och omsorgskompetens. En viktig del i den metod inspektörerna använder är att inte enbart se till det som inte fungerar utan även lyfta det som är bra och som kan tjäna som exempel för andra.

Förvaltningens synpunkter

Såväl internt som externt finns idag flera funktioner och myndigheter som har till uppgift att granska och följa upp stadens verksamheter när det gäller det ekonomiska och det kvalitets- och innehållsmässiga perspektivet. De externa myndigheterna såsom länsstyrelse och socialstyrelse ansvarar ytterst för att gällande lagstiftning efterlevs.

Inom stadens äldreomsorg och inom skolans område finns särskilda inspektörsfunktioner som har till uppgift att systematiskt granska verksamheterna i syfte att säkerställa en likvärdig och hög kvalitet i omsorgen om de äldre och i utbildningen av barn och ungdomar.

Erfarenheterna av inspektörer inom äldreomsorgen och skolan är övervägande positiva. Inrättandet av äldreomsorgsinspektörer har inneburit att ytterligare ett redskap tillkommit för att kunna jämföra äldreomsorgen över staden. Möjligheterna att efterleva likställighetsprincipen har förstärkts, trots att fler aktörer på marknaden har tillkommit. Kvalitetsutvecklingen har påskyndats genom att granskningarna i sig har lett till att verksamheterna börjat analysera frågor som organisation, kompetens, bemötande, dokumentation och arbetssätt. En av utgångspunkterna för inspektörerna har varit att lyfta fram positiva exempel från verksamheterna, en arbetsmetod som har inspirerat både chefer och personal i verksamheterna.

De synpunkter som kommit från handikapporganisationerna, från Länsstyrelsen i Stockholms län och från Funktionshinderombudsmannen visar att samtliga är positiva till inrättandet av en inspektörsfunktion. De är alla eniga om att en granskande funktion inom området behövs och att granskning av verksamheternas kvalitet måste prioriteras.

Det kan konstateras att de synpunkter som inkommit väl stämmer överens med förvaltningens, nämligen att behovet av en kommunövergripande granskning inom omsorgen om funktionshindrade och inom omsorgen om psykiskt funktionshindrade är stort. Tillsynen behöver utvecklas och stärkas. I Stockholms stads budget för 2005 står att "stadens övergripande målsättning är att garantera alla funktionshindrade i staden en bra omsorg, vård och service med likvärdig bedömning oavsett var i staden man bor. Insatserna ska ges utifrån den enskildes behov och önskemål."

Inrättandet av en inspektörsfunktion skulle med stor sannolikhet bidra till att stärka den enskildes ställning, öka kvaliteten i de insatser som ges och medverka till att utveckla verksamheternas förhållningssätt i det dagliga arbetet. Det är naturligtvis av stor betydelse att inspektörsfunktionen utformas på ett sådant sätt att den kan fänga alla de verksamhetsdelar och ansvarsområden som ingår i stadens ansvar, såväl enligt socialtjänstlagen (SoL) som enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att totalt tre inspektörer inrättas med uppgift att dels granska stadens verksamheter och dels granska tillgänglighetsaspekter av betydelse för personer med funktionshinder. Två inspektörer föreslås få till uppgift att granska beställar- och utförarfunktion vid stadsdelsnämndernas enheter för omsorg om funktionshindrade. En tredje inspektör föreslås granska stadens tillgänglighetsarbete. Inspektörerna inrättas fr o m den 1 januari 2006. Syftet med inspektörsfunktionen är att säkra en god kvalitetsutveckling, förstärka likställigheten och främja den enskildes rätt till självbestämmande och delaktighet.

Gränsdragning mot FO, Funktionshinderombudsmannen

Det är viktigt att klargöra gränsdragningen mellan FO:s uppdrag och ansvar gentemot rollen som inspektör. FO, Funktionshinderombudsmannen, är som tidigare beskrivits, en kunskapsresurs och ett komplement för stadens nämnder och styrelser. FO ska följa upp efterlevnaden av lagstiftning, policy och riktlinjer samt föreslå förbättringsåtgärder. Det är viktigt att påpeka att denna uppföljning sker på en strukturell, övergripande nivå. FO:s arbetsfält spänner över hela staden och alla verksamhetsgrenar vid stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag.

Inspektörernas uppdrag ska rikta in sig på stadsdelsnämndernas funktionshinderomsorg. De granskar och rapporterar om förhållanden ute i verksamheterna med fokus på den enskildes behov och rättigheter.

Granskning av stadens beställar- och utförarorganisation

Förvaltningen föreslår att två inspektörer får ansvaret för att granska beställar- och utförarfunktionen vid samtliga stadsdelsnämnder. Granskningen omfattar den verksamhet som bedrivs för funktionshindrade personer som får insatser såväl enligt Socialtjänstlagen som enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Inspektörernas organisatoriska tillhörighet föreslås bli socialtjänstnämnden med uppdrag att årligen avlägga inspektionsrapporter till Kommunfullmäktige.

De privata utförare som omfattas av stadens ramavtal och andra privata utförare som stadsdelsnämnderna tecknat individavtal med, föreslås inte ingå i inspektörernas uppdrag. När det gäller stadens ramavtal för boende och daglig verksamhet, finns en väl fungerande uppföljningsorganisation. De individavtal som finns åligger de berörda stadsdelsnämnderna att följa upp. All enskild verksamhet står dessutom under länsstyrelsens tillsyn. Därtill kommer att den totala volym som staden upphandlat av privata vårdgivare är förhållandevis liten.

Inspektörerna ska vara väl förtrogna med stadens funktionshinderomsorg och de bör komplettera varandra genom att en har sin huvudsakliga kompetens inom omsorgen om funktionshindrade och en inom omsorgen om psykiskt funktionshindrade. De ska ha likvärdig kompetens när det gäller utrednings- och beslutsprocessen och de ska ha goda kunskaper om gällande lagstiftning, stadens riktlinjer och andra för området viktiga styrdokument.

Verksamheter som omfattas

Omsorgen om funktionshindrade och omsorgen om psykiskt funktionshindrade karaktäriseras av verksamheter som organiseras i små, från varandra avgränsade enheter och ibland med inriktning på speciella behov. Verksamheter för utvecklingsstörda personer är t ex gruppboenden, korttidshem och dagliga verksamheter. Inom socialpsykiatriens område återfinns gruppboenden, boendestöd och dagverksamheter. Stadsdelsnämndernas organisation för att utföra personlig assistans, ledsagning, avlösning, rekrytering av kontaktpersoner och korttidsfamiljer är ytterligare områden som kan granskas. Därtill kommer granskning av beställarprocessen från ansökan till beslut.

Metod och arbetsformer för inspektörerna

Inspektörerna ska genomföra sin granskning ur ett brukarperspektiv. Det betyder att granskningen ska ge svar på om det stöd och den omvårdnad och service som ges, tillgodoser det behov den enskilde har. Det är därför viktigt att inspektörerna genomför sin granskning nära den enskilde och att de träffar chefer, arbetsgrupper och intressegrupper. Granskningen ska inte enbart lyfta fram det som fungerar mindre bra utan även sådana metoder och förhållningssätt som är till gagn för den enskilde.

Inspektionerna ska kunna omfatta en stadsdelsnämnds hela verksamhet för funktionshinderomsorg men kan även riktas mot särskilda delar av verksamheten, t ex granskning av en stadsdelsnämnds utförarorganisation för personlig assistans eller granskning av boendestödet för psykiskt funktionshindrade.

När inspektionen är avslutad ska resultatet återföras till stadsdelsnämndens ledning och de berörda enheterna. Socialtjänstnämnden godkänner rapporterna som därefter redovisas till Kommunfullmäktige en gång om året.

Instruktion för inspektörerna

Förvaltningen har ovan beskrivit och lagt förslag på organisation, metod och arbetsformer för inspektörerna. När det gäller metod och arbetsformer krävs en fördjupad analys som resulterar i en instruktion för inspektörernas uppdrag. Förvaltningen föreslår därför att Kommunfullmäktige uppdrar åt Socialtjänstnämnden att återkomma med ett förslag på instruktion för inspektörerna.

Granskning av stadens tillgänglighetsarbete

I Stockholms stads budget för 2005 står att "Stockholms stads målsättning är att vara världens mest tillgängliga huvudstad år 2010. För att uppnå detta mål krävs att stadens samtliga verksamheter tar ansvar för tillgänglighet och bemötande på olika nivåer".

En inspektörsfunktion som omfattar funktionshinderområdet måste också fånga de problem, positiva framsteg och frågeställningar som rör tillgänglighetsområdet. Det är viktigt att framhålla att tillgänglighet inte enbart ska fokusera på den fysiska miljön. Tillgänglighet är också möjligheten att t ex kunna tillgodogöra sig skrivet material eller att kunna bevista en teaterföreställning och få den tolkad om man är döv.

Förvaltningen föreslår att en inspektör får ansvaret för att granska tillgängligheten i staden. Den organisatoriska tillhörigheten, arbetsformer och metod bör stå i nära kontakt med stadens tillgänglighetsprojekt. Förvaltningen föreslår därför att Kommunfullmäktige ger SLK i uppdrag att utreda frågan i samråd med berörda nämnder.